

SÆT

ejerskifte på dagsordenen

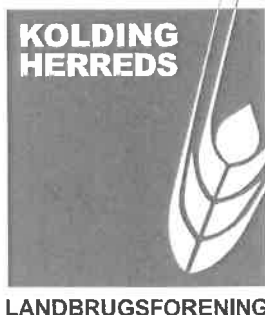
At gennemføre et generationsskifte/
ejerskifte er en stor beslutning, og
kræver forberedelse, viden og erfaring.

Vi inviterer til en eftermiddag, hvor du
kan få svar på dine spørgsmål og blive
tryk.

PROGRAM

- kl. 12.00 - 12.45 Frokost
- kl. 12.45 - 13.00 Velkommen og intro til dagen v/KHL
- kl. 13.00 - 13.45 Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen, SEGES
- kl. 13.45 - 14.15 Jørgen Skou-Hansen fortæller om sit gene-
rationsskifte og udfordringer hermed
- kl. 14.15 - 14.30 Kaffe
- kl. 14.30 - 15.30 Alternative ejerformer og skatten v/
Morten H. Jensen og René M. Nielsen, SEGES
- kl. 15.30 - 15.45 Pause
- kl. 15.45 - 16.15 Praktisk erfaring og konflikter v/KHL
- kl. 16.15 - 17.00 Den bløde del af et ejer- eller generations-
skifte v/Jane Karlskov Bille, SEGES
- kl. 17.00 Afslutning og tak for i dag v/KHL

HVORNÅR

Fredag
d. 17. november
kl. 12 - 17

.....

PRIS

kr. 1.000,- ekskl.
moms pr. bedrift

.....

KHL

Niels Bohrs Vej 2
6000 Kolding
+45 7634 1700
www.khl.dk

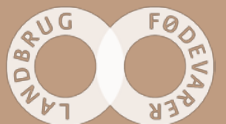
Temadag om ejerskifte

v/Udvalgte projektmedarbejdere fra afdelingerne
Kompetencer & Vækst samt Jura & Skat

KHL, den 17. november 2017

Projekt Ejerskifte 2020

SEGES

Agenda

Kl. 12.45 – 13.00

**Velkommen og intro til dagen
v/KHL**

**Kl. 13.00 – 13.45
(inkl. 15 min. dialog)**

**Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen**

Kl. 13.45 – 14.15

**Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand**

Kl. 14.15 – 14.30

Eftermiddagskaffe

**Kl. 14.30 – 15.30
(inkl. 15 min. dialog)**

**Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen**

Kl. 15.30 – 15.45

Pause

Kl. 15.45 – 16.15

**Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL**

Kl. 16.15 – 17.00 (inkl. 15 min. dialog)

**Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille**

Kl. 17.00

**Tak for i dag
v/KHL**

Præsentation Tenna

Antropolog

Tenna Holdorff Christiansen

Telefon 87405585

Mobil 30220277

Mail: Tehc@seges.dk

Arbejdsopgaver

- Kvalitative analyser
- Feltarbejde og interviews
- Behovsafdækning
- Adfærdsdesign/nudging
- Ledelse
- Undervisning

Præsentation Morten

Juridisk specialkonsulent

Morten Haahr Jensen

Telefon 87405131

Mobil 30921739

Mail: mhj@seges.dk

Arbejdsområder

- Landbrugsloven
- Selskabsret
- Kontrakter
- Generel erhvervsjura
- Ekspropriation
- DLBR Ejendom og Jura

Præsentation René

Afdelingsleder

René Moody Nielsen

Telefon 87406643

Mobil 23314017

Mail: rmn@seges.dk

Arbejdsområder

- Generationsskifte
- Selskabsskat
- Aktionærbeskatning
- Processuelle forhold
- Udlandsbeskatning
- Skat generelt

Præsentation Jane

- Specialkonsulent Jane Karlskov Bille
M jkb@seges.dk
T 8940 5209
- Arbejdsopgaver:
 - Dødsbøbeskatning og skifte
 - Generationsskifte og succession
 - Ejerskifte og skattestrategi
 - Beskatning ved akkord og konkurs
 - Deltidslandbrug
 - Syn og skøn
 - Pension
 - Ægtefællebeskatning
 - Skilsmisser og bodeling

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Menneskelige barrierer v. ejer- og generationsskifte

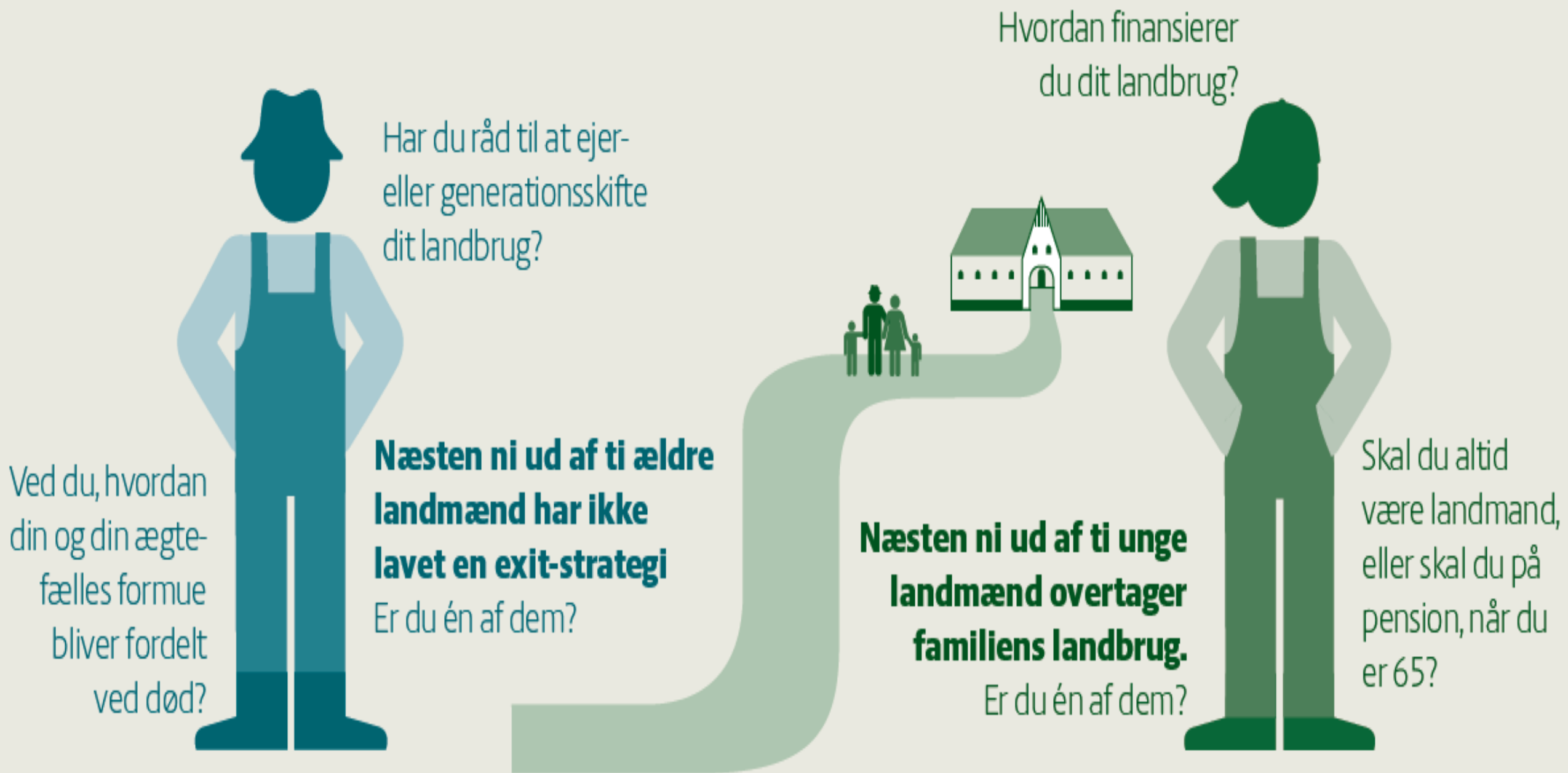
Tenna Holdorff Christiansen

Kompetencer & Vækst

Asnæs d.26.10.17

SEGES

Antropologiske briller på ejer- og generationsskifte

- Antropologisk metodetilgang
 - 12 interviews med landmænd
 - Købere og sælgere

Antropologer har forstand på kultur
og hvorfor mennesker gør, som de
gør...

Hvorfor er det svært at starte et ejer- og generationsskifte?!

Mennesker trives med status quo

Vi sparrer på ressourcerne

Vores valg betyder fravalg

Vi sætter pris på det, som vi har

Vi planlægger kortsigtet

Flere ejer- og generationsskifter

Kendskab

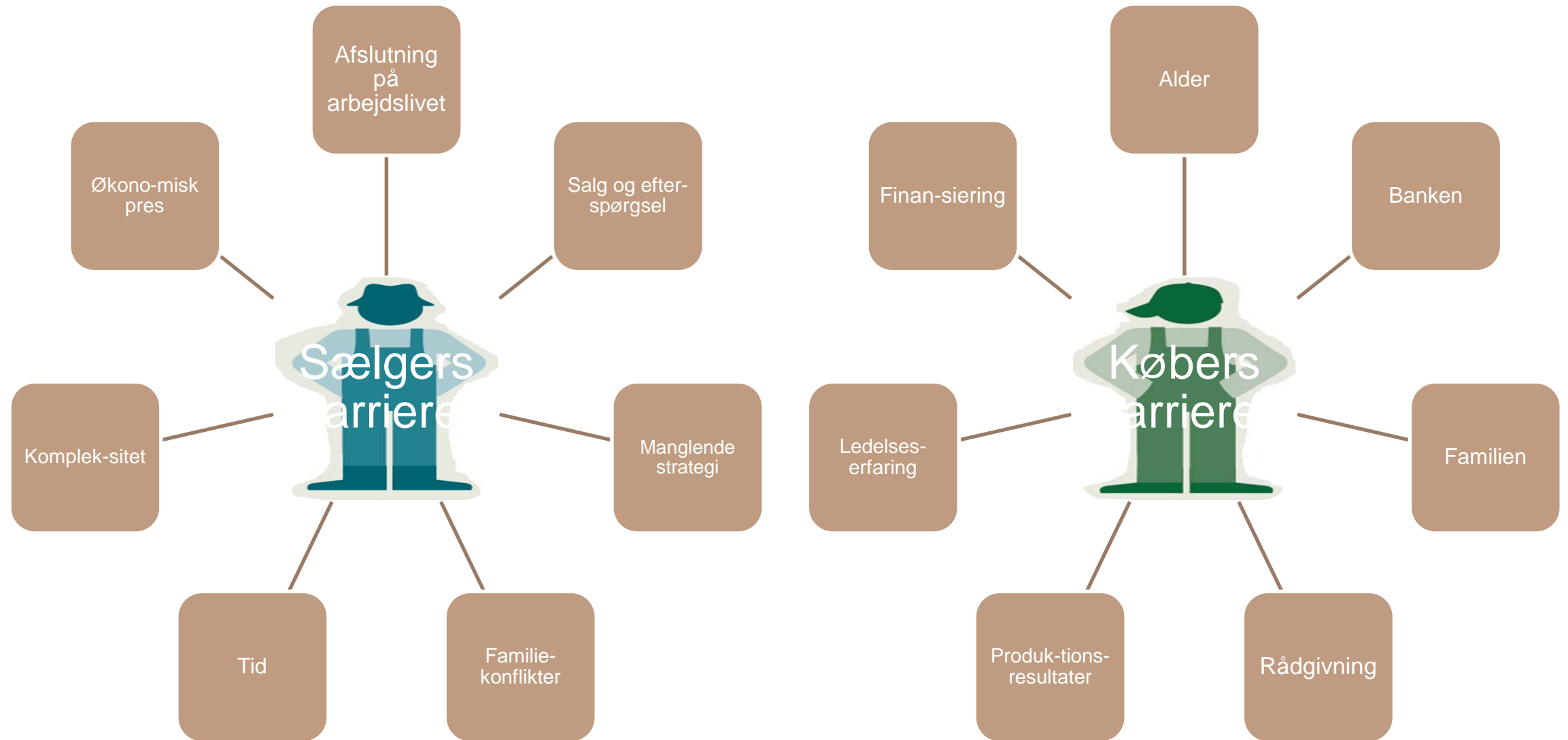
Jo mere information vi giver en modtager, jo mere vil de forstå, at det gavner dem og dermed ændre adfærd

Groft overvurderet

Intention

Hvis modtageren virkelig gerne vil ændre sin adfærd, så ændrer de den

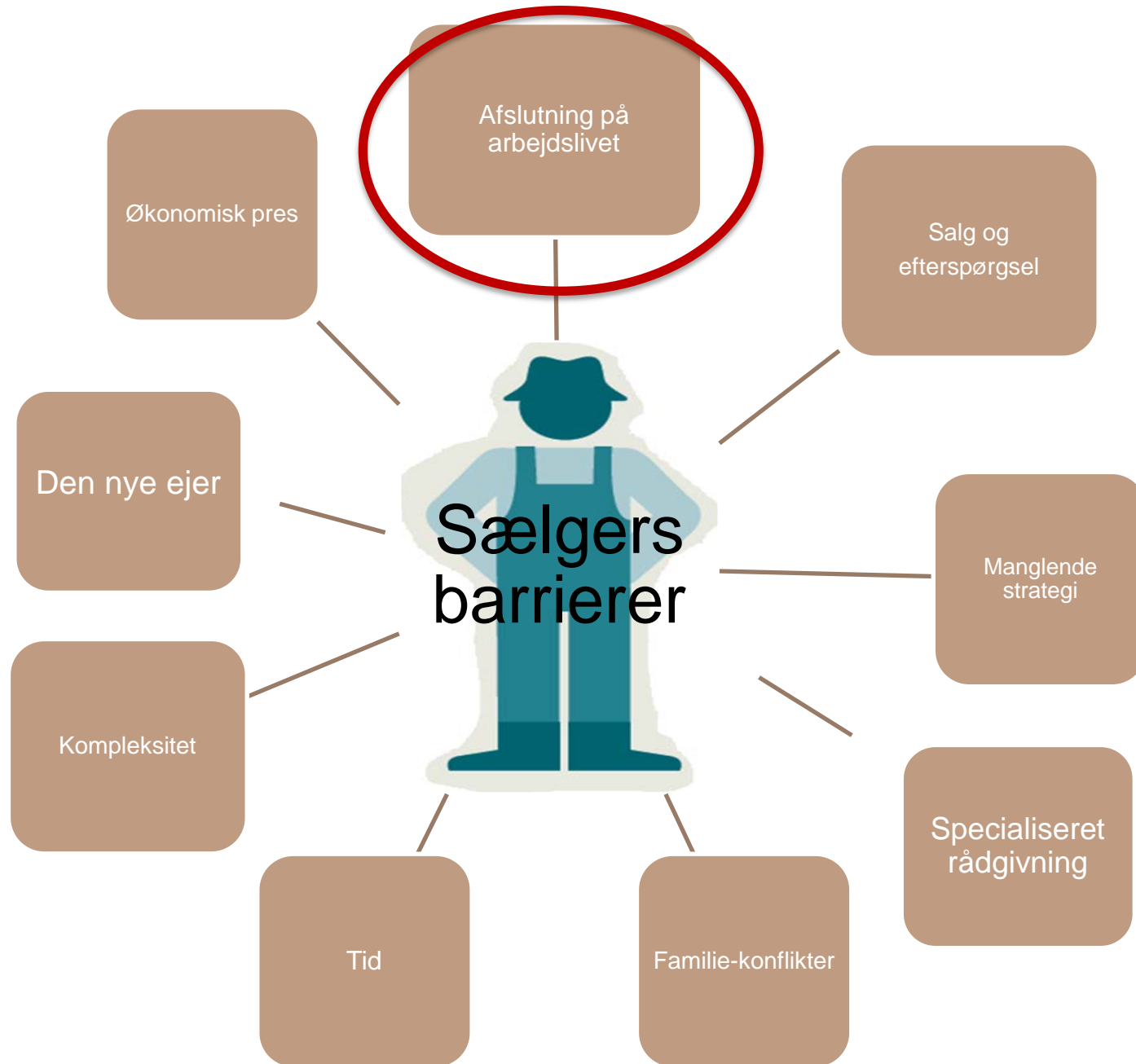

Rammevilkår

Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

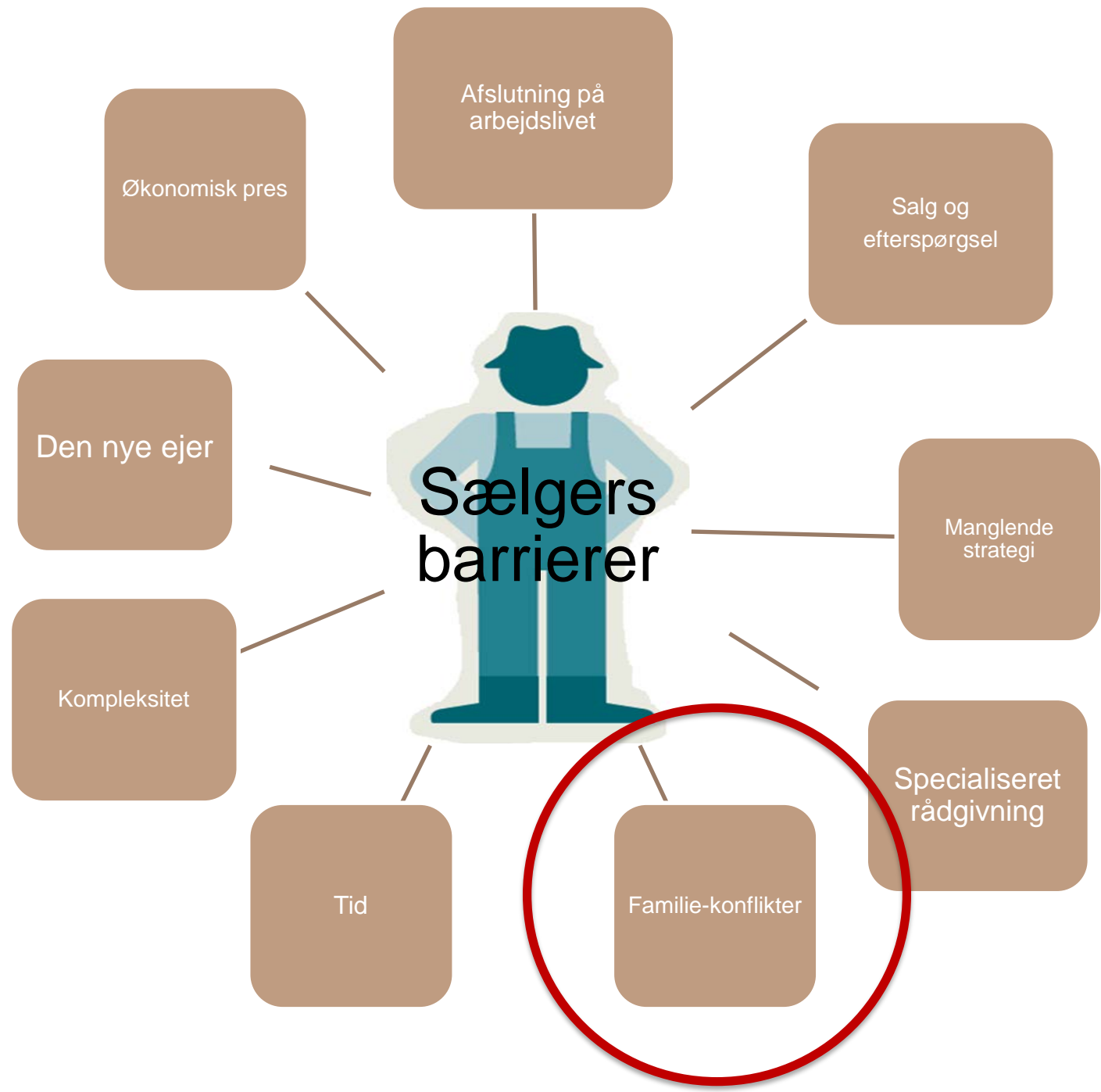

Rammevilkår

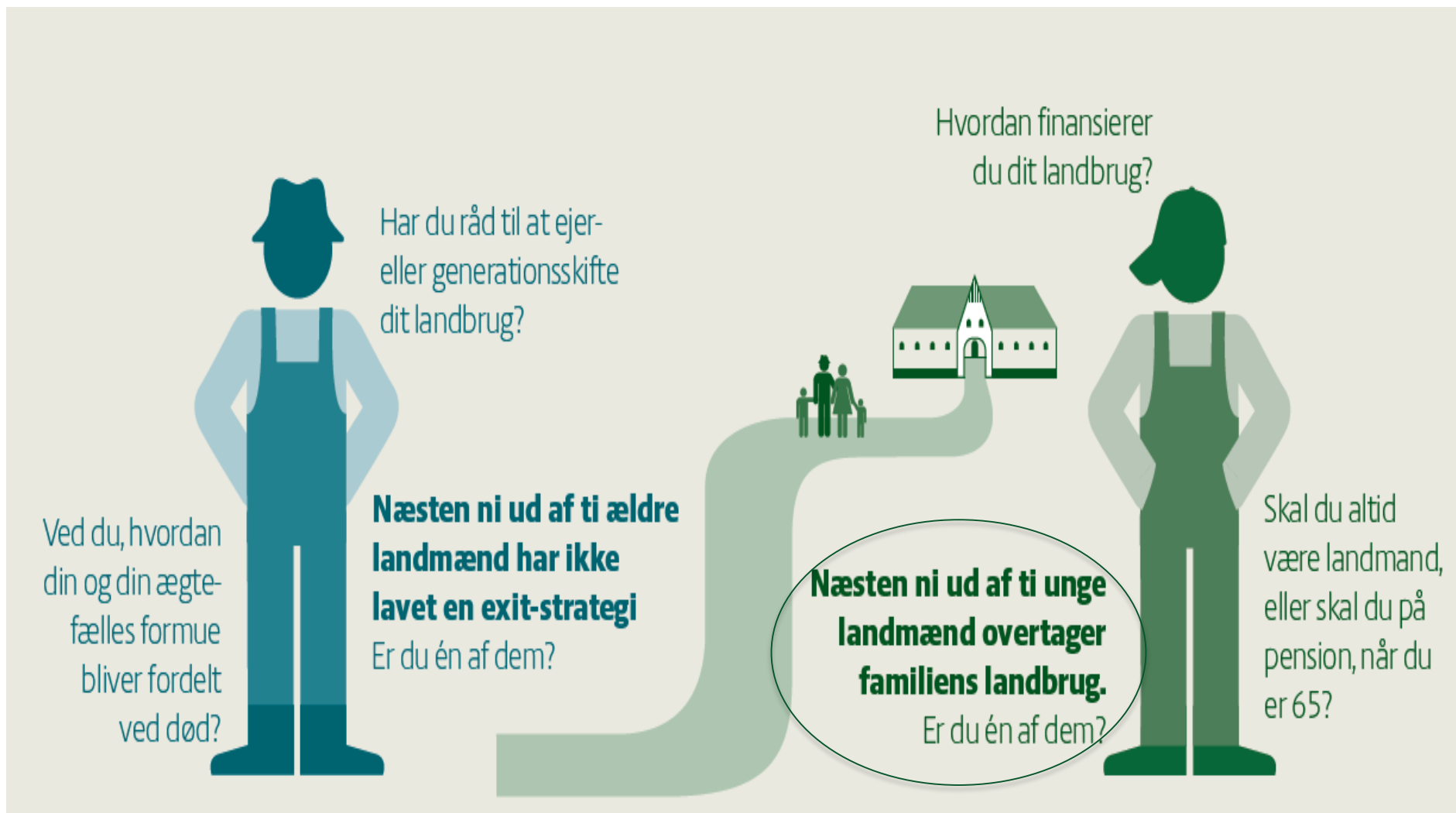
Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

Hvad skal der ske med virksomheden?

Familiekonflikter

”Jeg havde altid regnet med at børnene ville overtage. Jeg havde selv en medarbejder, som kunne overtage, men valgte ham fra, fordi jeg regnede med at børnene ville overtage”

”Man skal som ung nogle gange overbevise sine forældre om ens egnethed”

”Man skal også have tillid til, at efterfølgere kan ordne det ordenligt”

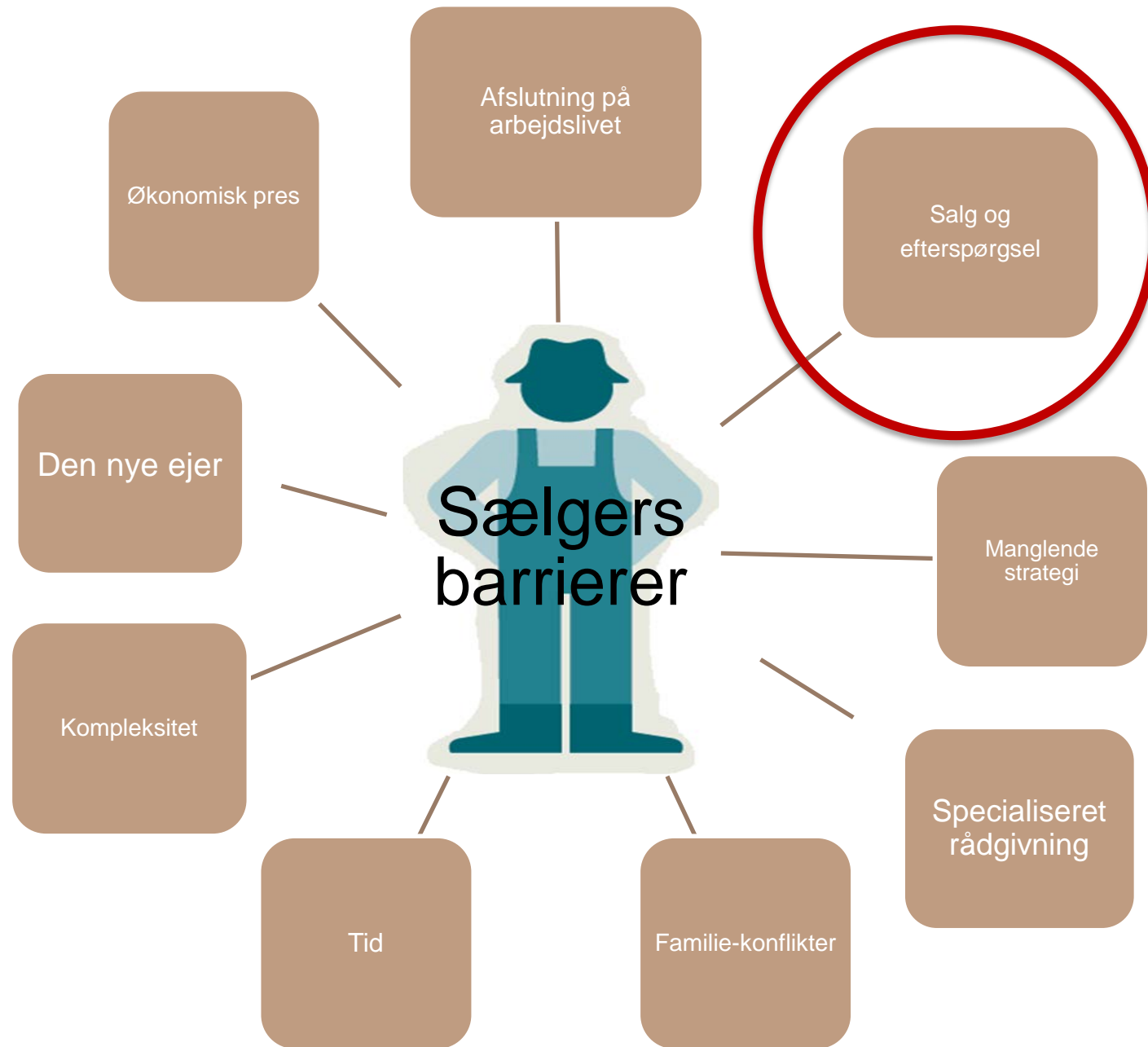
- <https://vimeo.com/139335734>
- <https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/ejer-generationsskifte/Sider/Startside.aspx>

Rammevilkår

Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

Salg og efterspørgsel

”Der er for høje ejendomsvurderinger”

”Der mangler erkendelse om den reelle værdi, som de kan få for deres ejendomme”

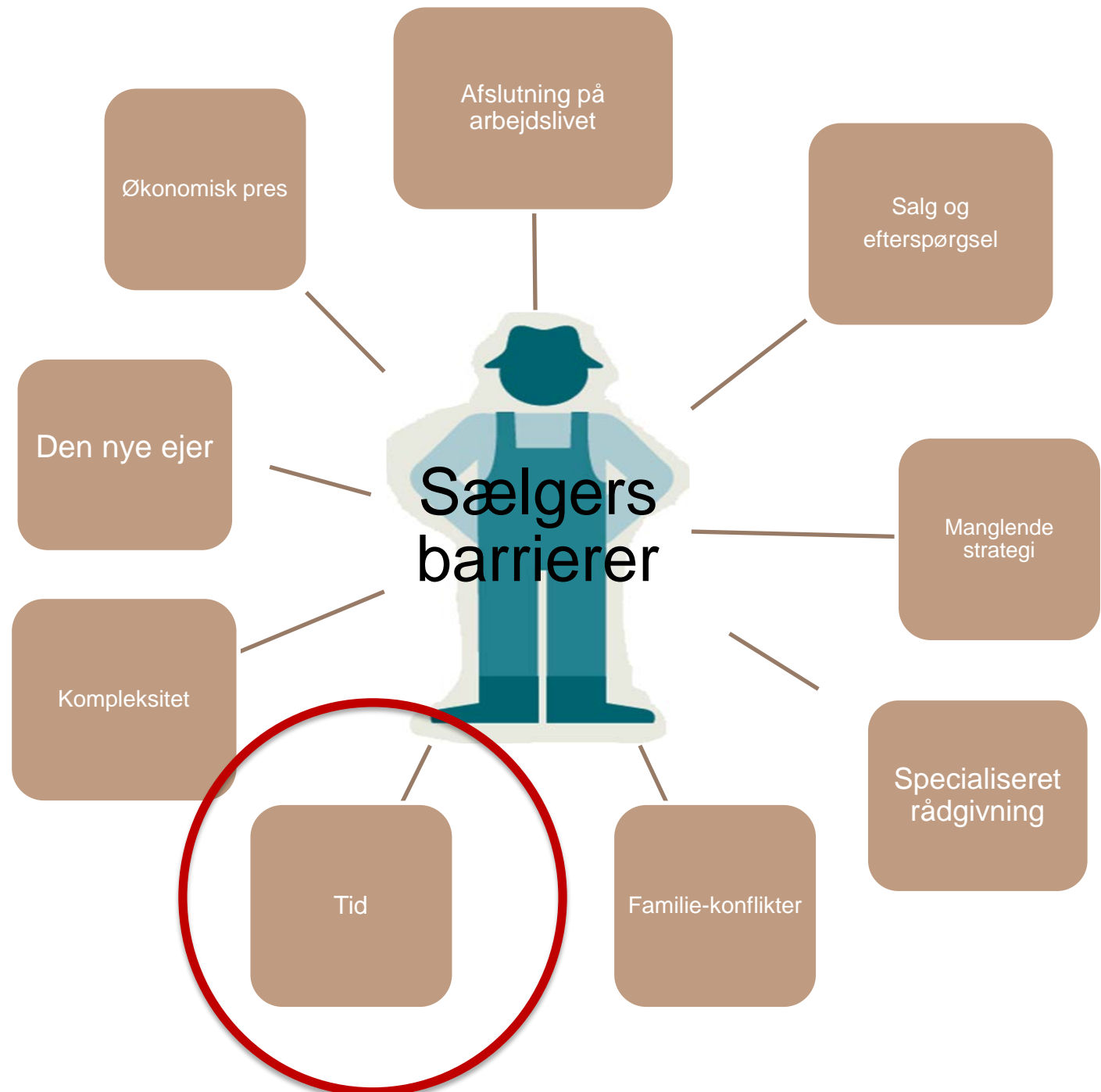
”Ejendomsmægleren siger, at ejendommen er så og så meget værd og så venter landmanden med at sælge til han kan få den pris”

Rammevilkår

Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

Manglende Tid

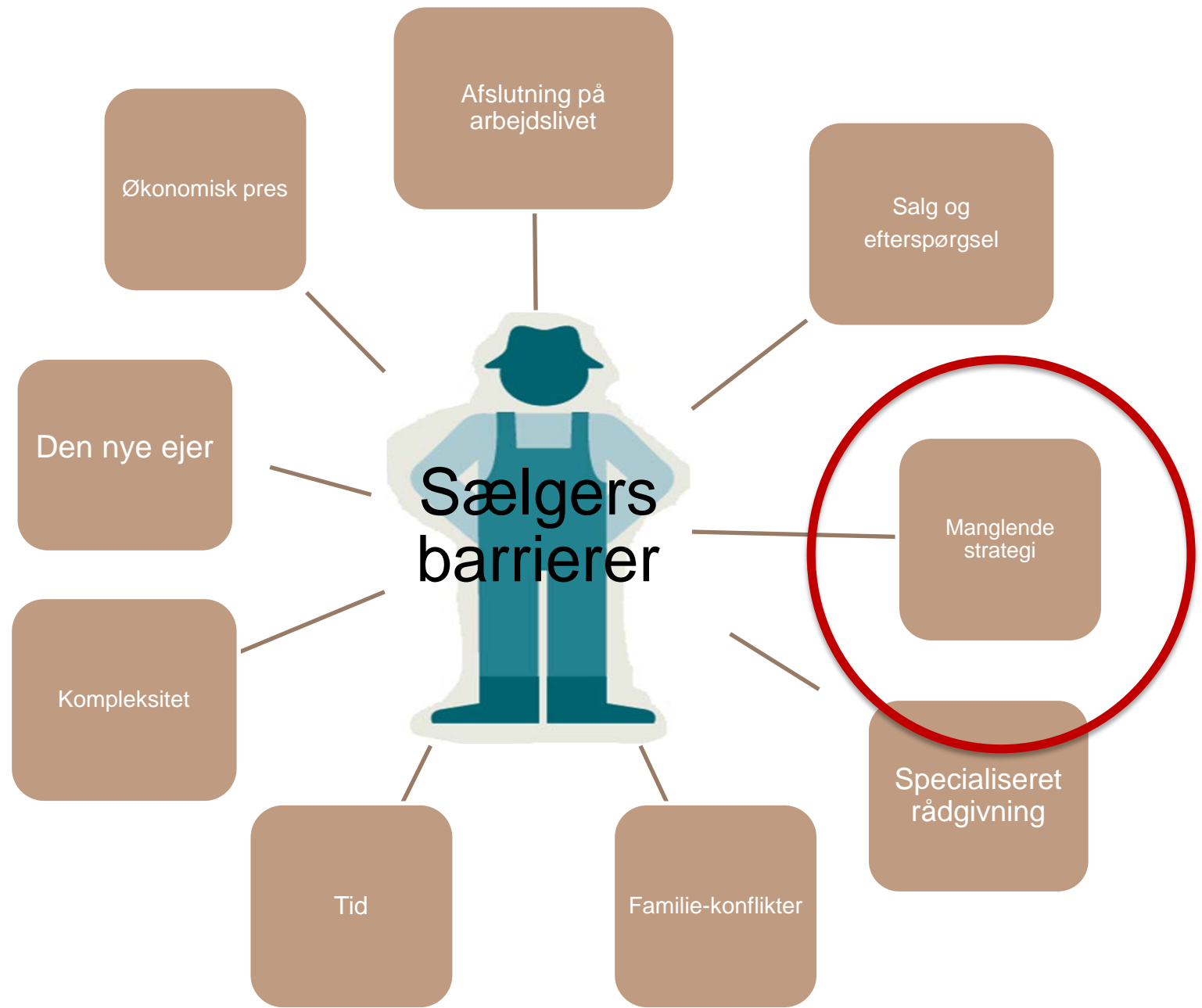
”Mange landmænd har ikke overskuddet til at tænke ejer- og generationsskifter”

Rammevilkår

Kultur

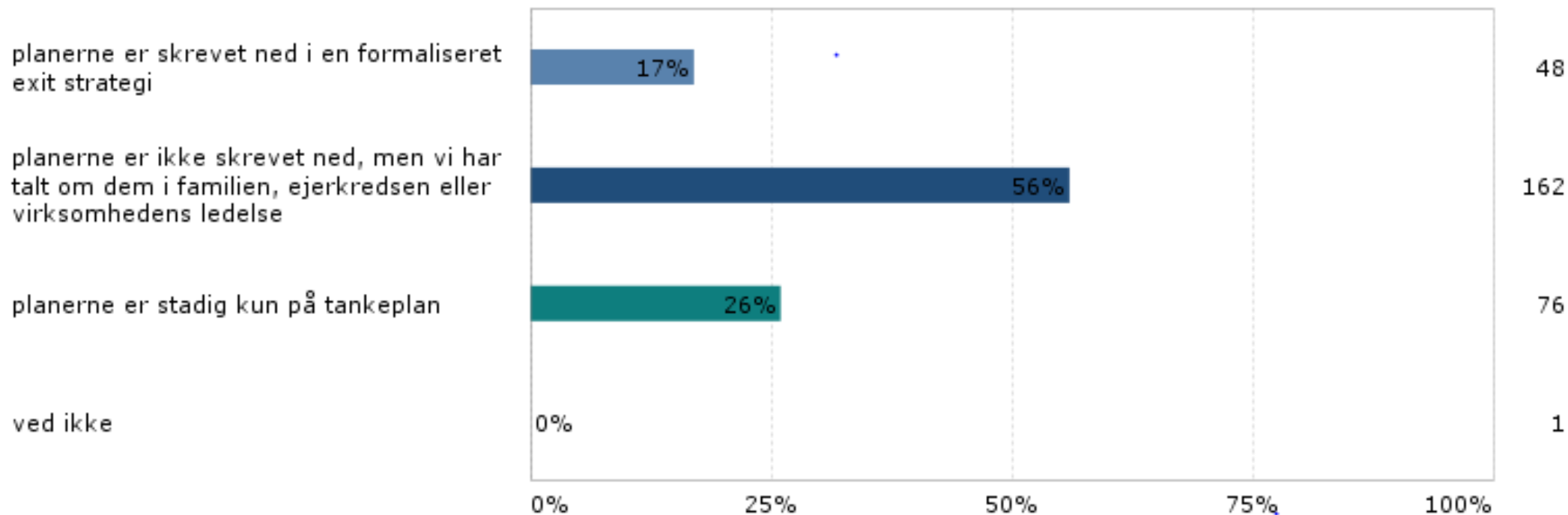
Personlige forhold

Virksomhed

Ejerskifte inden for de næste 5 år

Er planerne for ejerskifte/generationsskifte i virksomheden skrevet ned, eller eksisterer de kun mundtligt eller i tankerne?

Brugerundersøgelse

45% har valgt deres efterfølger

30% har orienteret efterfølgeren

- *”Jeg skal have en exit strategi og afvikle, når jeg er 50-55 år. Det betyder meget, hvad man skal med sin bedrift – nedslide den eller bygge og renovere... Mange landmænd, som ikke har en exit strategi, de sidder og ikke kan sælge i dag” (ung førstegangskøber)*

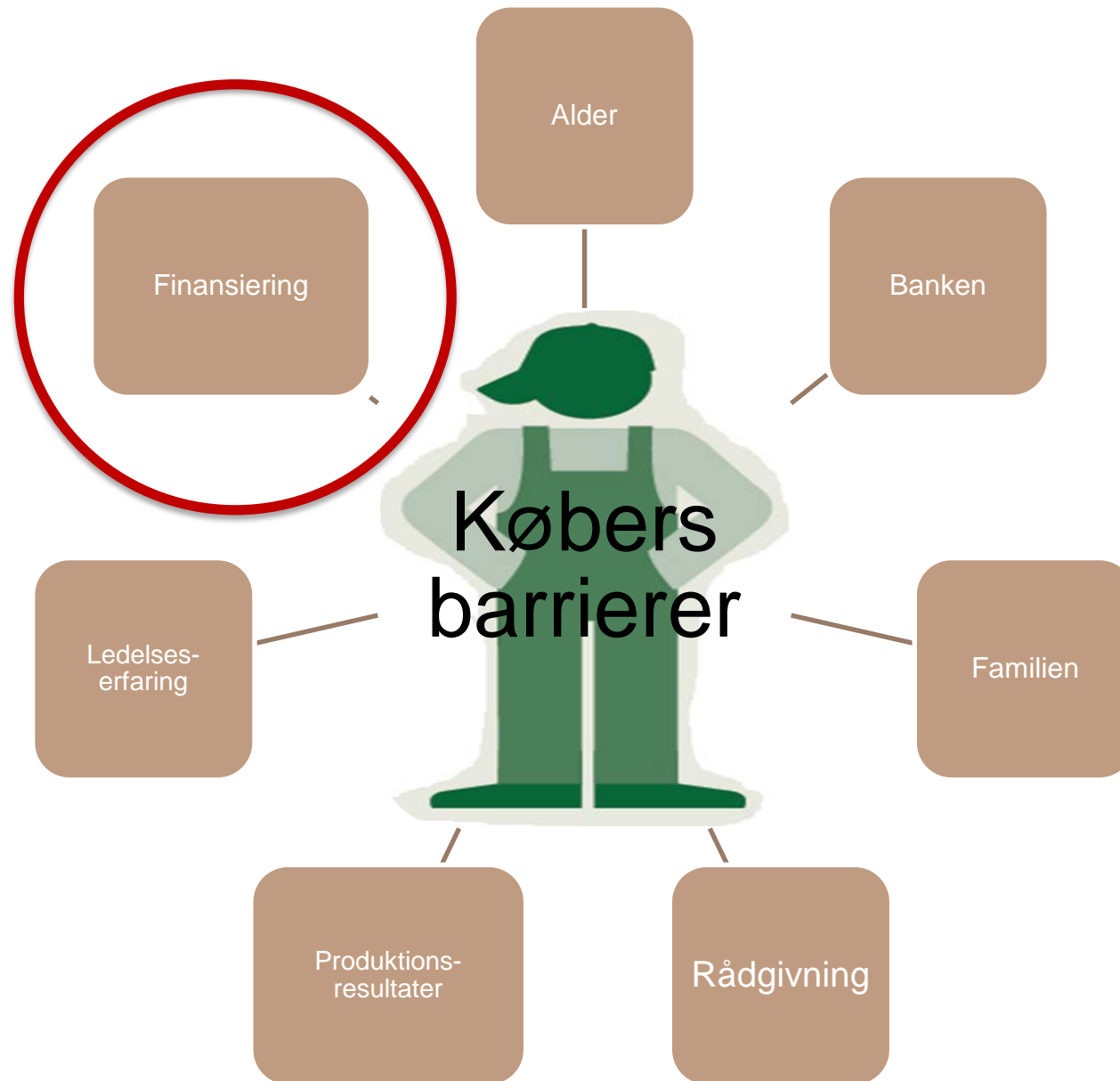
- <https://vimeo.com/139334834>
- <https://www.landbrugsinfo.dk/Jura/ejer-generationsskifte/Sider/Startside.aspx>

Rammevilkår

Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

Finansiering

”Vi skal have bankerne til at have tillid til os igen, så de vil låne os nogen penge. Tillid er omdrejningspunktet i øjeblikket – tilliden fra bankerne og tilliden fra forbrugerne”

”Jeg synes ikke selv, at jeg kan være bekendt at komme ned i banken med den opsparing jeg har”

”Det svære i denne proces er banken og den kontrol, som det kræver at låne i dag... og det at skulle forsvare sine valg overfor banken. Det er én af de største grunde til ikke at købe gård”

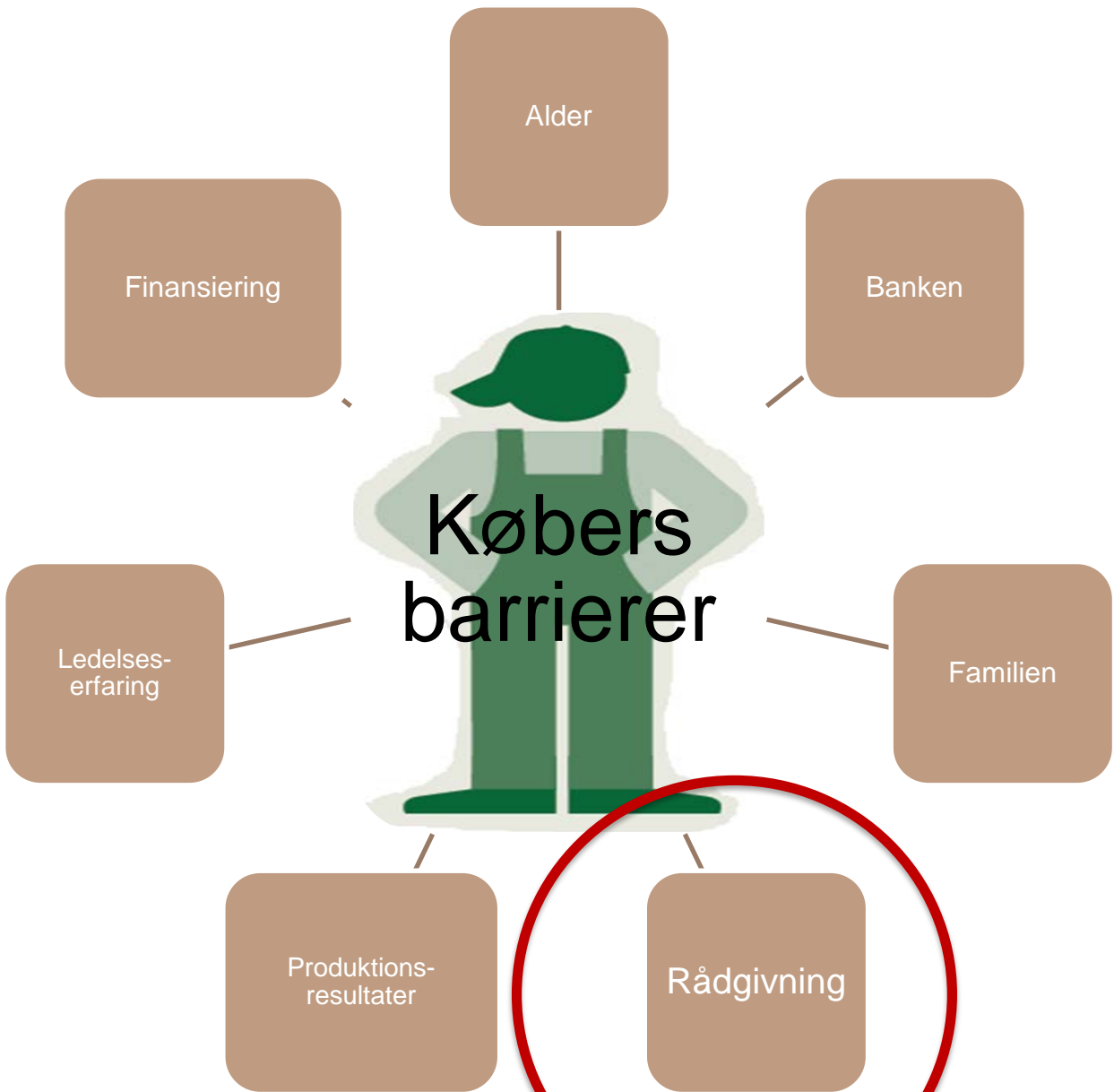
”Den største udfordring har været at gang på gang blive afvist af banken – den personlige afvisning fra banken. Man ligger meget i at tænke, lave budgettet med mere som forberedelse og så få afslag af 6-7 banker”

Rammevilkår

Kultur

Personlige forhold

Virksomhed

Rådgivning

”Rådgiveren har derudover været god til at kigge på min motivation og personlighed fremfor kun størrelsen på gården og bundlinjen, og det er vigtigt”

”Jeg ville gerne, at en rådgiver havde indledt med at spørge mig, hvorfor jeg egentlig gerne ville være landmand, da mange ikke har overvejet dette, men gør, hvad far gør og opfylder forventningerne”

”Konsulenterne skal også være klar til at afvise unge mennesker, som ikke er klar og afvises med en begrundelse om, hvad de mangler”

”Rådgivningsvirksomheder må gerne stille krav for landmandens bedste”

- *Jeg kan ikke holde ud og tænke på det, så derfor så udskyder jeg det.*

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Ejerskifte i landbruget

- 35.674 bedrifter i 2016 – fald på ca. 1.000 fra 2015
- 9.768 heltidsbedrifter – 2016 var det første år under 10.000
- Vurderes at ca. 2.000 heltidsbedrifter skal ejerskiftes inden for de næste 3-5 år – halvdelen er kriseramte
- Gennemsnitsalderen på landmænd faldt i 2016 fra 53,1 til 52,8, men stadig mange ”ældre” og få ”unge” landmænd
- Stort behov for ejerskifte
- Svært at få det finansieret

Ejer-/driftsformer i dag (udgangen af 2016)

- Enkeltmandsvirksomheder – ca. 87 %
 - Interessentskaber (I/S) – ca. 9 %
 - Selskaber (A/S og ApS) – ca. 4 %
-
- Hvorfor er der så få selskaber og andre virksomhedsformer?

Alternativt til hvad? Selvejet

- Forordning af 1769 -> ret til at råde over egen gård – ”Selvejerforordningen”
- I de kommende århundrede opretholdes ønsket om en stærk bondestand
- 1. landbrugslov i 1925 – ”landbrugsejendom”
- ”Nye” love i 1949 og 1967 – forbud mod selskabseje
- 80’erne og 90’erne – selskabseje tillades i yderst begrænset omfang!
- Mange betingelser for at kunne købe/eje
- ”Stor” liberalisering af loven i 2004
- En række betingelser blev ophævet i 2010, bl.a. uddannelseskraav og max. antal

Selskabers erhvervelse frem til 2015

- Kun aktie- og anpartsselskaber
- Krav om "landmand i selskabet"
- "Landmand" skulle have bestemmende indflydelse
- Ingen krav til øvrige kapitalejere (før 2010 skulle det være familiemedlemmer)
- Øvrige selskaber skulle have tilladelse

Ændring af landbrugsloven i 2015

Uddrag af forarbejderne til lovforslag

- ”Det er en væsentlig forudsætning for sektorens fremtidige udviklingsmuligheder, at der kan tiltrækkes ny kapital, herunder gennem tiltrækning af udenlandske investeringer” (April 2013 – Vækstteam for Fødevarer)
- ”Landbrugsloven indeholder barrierer for selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme og dermed også for kapitaltilførsel” (Foråret 2013 – NLK)
- ”En ændring af selskabsreglerne alt andet lige vil gøre det mere attraktivt for eksterne investorer at opkøbe landbrug” (2013 - IFRO)

Selskabers erhvervelse i dag

- Selskabskredsen er udvidet, så følgende bl.a. kan eje (uden tilladelse)
 - A/S, ApS, Partnerselskaber (P/S), Iværksætterselskaber (IVS) og Erhvervsdrivende fonde
- Ikke krav om ”landmand i selskabet”
- Krav om ”bestemmende indflydelse” er ophævet
- Bopælspligt – en person skal tage fast bopæl på en af selskabets ejendomme
- Et selskab kan fortsat ikke eje i sameje med en fysisk person

Øvrige virksomheders erhvervelse

- Følgende virksomhedstyper kan få tilladelse:
 - Interessentskaber (I/S), Kommanditselskaber (K/S), Andelsselskaber (A.m.b.A.), Forening med begrænset ansvar (F.m.b.A) og Medarbejderinvesteringsselskaber (M/S)
- Formål skal være jordbrugsmæssig udnyttelse
- Vil blive stillet et bopælskrav
- Intet krav til, hvem der kan være ejere af disse virksomheder

Kapitalselskaber – A/S, ApS og IVS

- Tre selskabstyper, som alle er reguleret i selskabsloven
- For A/S er der et kapitalkrav på 500.000 kr., og krav om både bestyrelse og direktør
- Kapitalkrav for ApS er 50.000 kr. og for IVS 1 kr. Ikke krav om bestyrelse
- A/S og ApS har hidtil kunne købe landbrugsejendomme, når bestemte betingelser var opfyldt
- Oftest anvendt i forbindelse med en virksomhedsomdannelse
- Landmanden synes, det fortsat er selveje, selv om det er et selskab, der ejer

Skat for og ved deltagelse i kapitalsekskaber

- Selvstændigt skattesubjekt
- Der skal betales 22% i skat af indkomst i selskabet
- Selskabet kan udlodde udbytte til personlig aktionær til en beskatning på 27/42%
- Selskabet kan som udgangspunkt udlodde udbytte skattefrit til en selskabsaktionær
- Personlig aktionærs salg af aktierne i selskabet beskattes som aktieavance med 27/42%
- Selskabsaktionær kan sælge skattefrit
- Selskabet får ikke fradrag for udlodning af udbytte
- Selskabet får fradrag for udbetaling af løn, pension mv.
- Underskud kan kun anvendes af selskabet eller i en sambeskatning

Hvorfor vælge selskaber ud fra et skattemæssigt synspunkt

- Underskud kan kun anvendes af selskabet
- Stuehuset kan ikke sælges skattefrit
- Indeksering bliver skattepligtig
- Beskatning/betaling af benyttelse af selskabets aktiver
- Billigt at overdrage – ingen tinglysningsafgift
- Opdele virksomheder
- Gode til generationsskifte
- Mange optimeringsmuligheder

Partnerselskab – P/S

- I vidt omfang samme regler som A/S
- Kan nu købe uden tilladelse
- Hvem som helst kan være deltager
- Krav om to deltagertyper –
 - Komplementar, som hæfter med hele sin formue (kan være flere komplementarer)
 - Aktionær, som alene hæfter med sit indskud
- Komplementar behøver ikke eje aktier
- Forvaltningsmæssige og økonomiske beføjelser (eks. vetoet, tegningsret, ret til forlods udbytte, årligt vederlag for risikoen o.l.)
- I forbindelse med projekt udarbejdet notat og skabeloner

Kommanditselskab – K/S

- Svarer i vidt omfang til et P/S
- Ikke kapitalkrav
- Ikke krav til ledelsesstruktur
- Krav om to deltager typer – komplementar og kommanditist
- Hæftelse som ved P/S

Skat ved aktiv deltagelse i P/S eller K/S

- Partnerselskabet/kommanditselskabet er skattemæssigt transparent og dermed ikke skattepligtigt
- Beskatning sker hos deltagerne
- Personlige deltagere kan anvende VSO
- For personlige deltagere kan underskud i P/S eller K/S modregnes i anden indkomst samt hos evt. ægtefælle
- Der skal opgøres en fradragskonto

Skat ved passiv deltagelse i P/S eller K/S

- Over ti ejere er indkomsten kapitalindkomst og underskud kildeartsbegrænset
- Ved ti eller færre ejere er indkomsten personlig indkomst og underskud kildeartsbegrænset
- Der skal opgøres en fradragskonto

Interessentskab – I/S

- Lempelse i 2015 af I/S'ers mulighed for at købe – ikke særlige krav til interessenter
- Typisk 2 eller flere deltagere, som deltager aktivt i driften
- Deltagere hæfter personligt
- Et alternativ til egentlig sameje, så det er I/S og ikke personer, der ejer

Skat ved deltagelse i I/S

- Interessentskabet er skattemæssigt transparent og dermed ikke skattepligtigt
- Beskatning sker hos deltagerne
- Personlige deltagere kan anvende VSO
- For personlige deltagere kan underskud i I/S modregnes i anden indkomst samt hos evt. ægtefælle
- Begrænsning ved anvendelse af underskud ved passiv deltagelse

Hvorfor vælge I/S ud fra et skattemæssigt synspunkt

- Skattemæssigt transparent
- Anvendelse af underskud – OBS passiv deltagelse
- Aftalefrihed
- Risikofyldt styring
- Uoverskueligt ved ind- og udtræden

Eksterne investorer – ”Pengemænd”

- Investor er ejer eller medejer af en ejendom, evt. via selskab
- Landmand, evt. den hidtidige ejer, forpagter ejendommen
- Købsoption efter en aftalt periode (mindst 3 år)
- Er blevet anvendt til at ”redde” kriseramte landmænd
- Er endvidere anvendt, hvor ejerkredsen består af både landmænd og ”pengemænd”

Skat ved eksterne investorer

- Beskatning ved indtræden/salg
 - Muligt at indtræde i kapitalselskab ved kapitaludvidelse
- Fradrag for evt. forpagtningsudgift
- Køboption skal indeholde reel usikkerhed
 - Evt. betaling for opnåelse af option beskattes/fradrages som hovedregel ved udnyttelse/udløb

Forpagtningsmodeller

- Kan være et alternativ, når der ikke kan opnås finansiering
- ”Køber” nøjes med at forpagte
- Kan være både jord og/eller bygninger
- Forpagter har en købsoption eller ret til at forlænge
- ”Sælger” opnår en fast afgift og muligheden for at blive boende på ejendommen

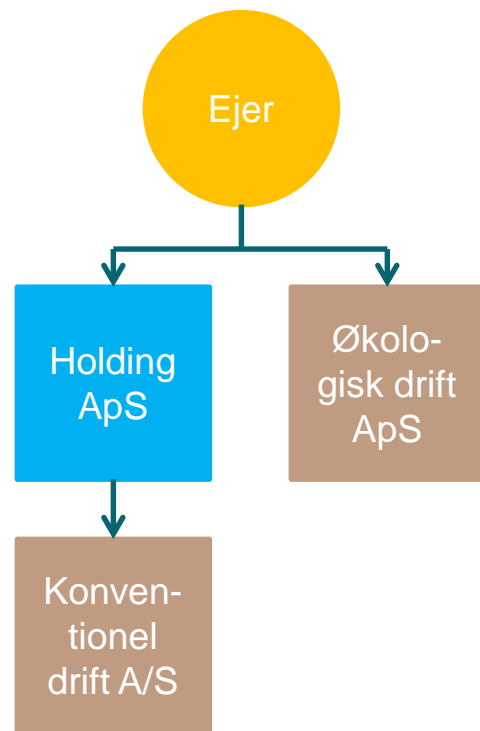
Skat ved forpagtning

- Bortforpagter er skattepligtig af betaling
- Forpagter har fradrag for betaling
- Købsoption – se tidligere

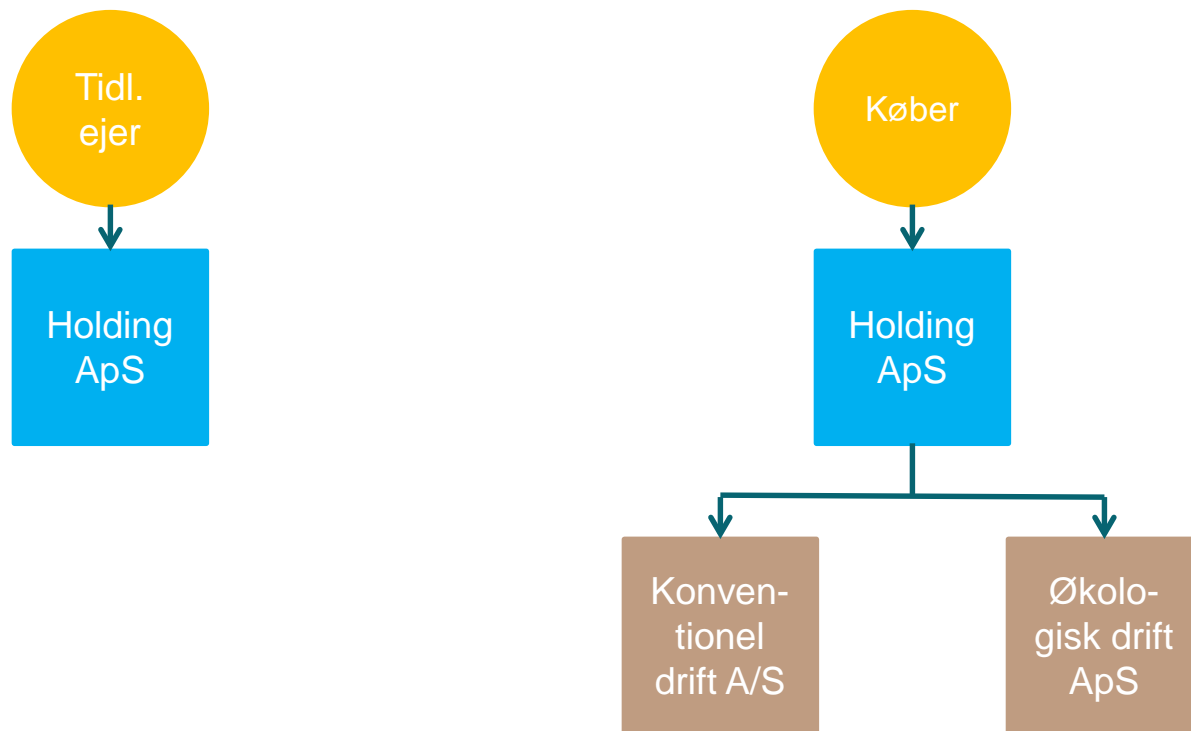
Oversigt

	A/S	ApS	IVS	P/S	K/S	I/S	Personlig eje
Minimums-kapital	500.000 kr.	50.000 kr.	1 kr.	500.000 kr.	Nej	Nej	Nej
Krav om indbetaling af selskabskapital	Minimum 25%	Minimum 25% dog 50.000 kr.	100% og kontant	Minimum 25%	Nej	Nej	Nej
Selskabs-deltagere	Aktionærer	Anpartshavere	Anpartshavere	Kommandit-aktionær og komplementar	Kommanditist og komplementar	Interessenter	Ejer
Hæftelse	Begrænset til selskabskapital	Begrænset til selskabskapital	Begrænset til selskabskapital	Begrænset til selskabskapital / indskud for KA. Ubegrænset for komplementar	Begrænset til selskabskapital / indskud for K. Ubegrænset for komplementar	Personligt ubegrænset og solidarisk	Ubegrænset
Ledelse	Direktion og bestyrelse	Direktion og evt. bestyrelse	Direktion og evt. bestyrelse	Direktion og bestyrelse	Direktion og bestyrelse	Ingen krav	Ingen krav
Offentliggørelse af årsrapport	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Skat	Selvstændig skattepligt	Selvstændig skattepligt	Selvstændig skattepligt	Skattepligt på aktionærniveau	Skattepligt på deltagerniveau	Skattepligt på deltagerniveau	Skattepligt hos ejer

Overdragelse til medarbejder

Overdragelse til medarbejder

Finansiering i virksomhedsordningen

- SKAT accepterer som udgangspunkt ikke udlån i virksomhedsordningen
- Dog accepteres visse former for sælgerfinansiering, hvis det er på markedsmæssige vilkår
 - Anfordringslån – kan ikke være i VSO
 - Sælgerpantebreve – kan være i VSO
 - Krav om rente, afdragsprofil (herunder løbetid), sikkerhedsdækning, kursfastsættelse og evt. tinglysning
 - Earn Out – kan være i VSO
 - Dog meget begrænset praksis

Nedsat bo- og gaveafgiftssats

- Nedsat afgiftssats ved overdragelse af aktiv erhvervsvirksomhed i personligt eje eller i selskabsform
 - 13% i 2016 og 2017
 - 7% i 2018
 - 6% i 2019
 - 5% i 2020 og fremover
- For øvrige aktiver er satsen stadig 15%

Nedsat bo- og gaveafgiftssats

- Krav om ejerskab og deltagelse
- Selskaber (aktier/anparter)
 - Selskabet skal have overvejende aktiv virksomhed
 - Ejerskab hos sælger minimum et år forud for overdragelsen (personligt ejerskab tæller med)
 - Sælger eller en nærtstående skal have deltaget i ledelsen i minimum et år
 - Ejerskab hos køber minimum tre år efter overdragelsen

Nedsat bo- og gaveafgiftssats

- Personligt eje
 - Aktiv virksomhed
 - Ejerskab hos sælger minimum et år forud for overdragelsen (personligt ejerskab tæller med)
 - Sælger eller en nærtstående skal have deltaget aktivt i virksomheden i minimum et år
 - Ejerskab hos køber minimum tre år efter overdragelsen
 - Usikkerhed ved bortforpagtning
 - Usikkerhed ved I/S

Pessimisten

- Selvejet er dødt
- Næsten alt landbrugsjord vil blive ejet af store (udenlandske) investeringsselskaber
- Jordpriserne bliver så høje, at danske landmænd ikke kan købe
- Næsten ingen husdyrproduktion tilbage

Optimisten

- Selvejet lever – bare i nye konstellationer
- Nuværende ejere kan sælge uden store tab
- Nye ejerkonstruktioner mellem landmænd og investorer opstår
- Nye ”ejere” bringer ny inspiration til erhvervet
- Mange er glade for at forpagte frem for at eje

Realisten

- ??????
- Kom med jeres bud

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Guide til enker i Landbruget

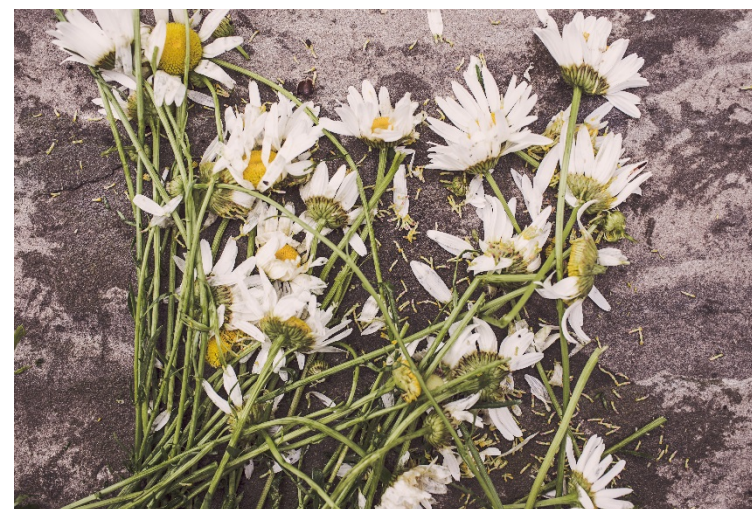
Den første tid kan være kaotisk og svær at overskue

- Hvad sker der de første uger
 - Formelt /juridisk

Boets udlevering fra skifteretten

- Skifteretten udsteder skifteretsattest
 - Skifteretsattesten er bevis for, hvem der kan disponere over boet
- De forskellige skifteformer
 - Lidt mere om uskiftet bo og privat skifte

Hvad der sker med virksomheden ?

Hvad nu hvis?

Pludselig opstået sygdom eller dødsfald hos landmanden

- ? Hvem malker
- ? Hvad med bestilling og betaling af foder
- ? Hvem træffer beslutninger
- ? Hvad skal der ske med virksomheden
- ? ???

Afdødes virksomhed

- CVR – lukker
 - I den personlig drevne virksomhed
- Bankkonti lukker
 - Også i interessentskaber, hvor afdøde er deltager
- NemID spærres
- Ingen kan handle før boet er udleveret fra skifteretten !
- Men alle har pligt til at sikre boets aktiver
 - Særlig betydning, hvor der er dyr på ejendommen

Afdødes virksomhed

- Efter udlevering fra Skifteretten kan boet
 - oprette nyt CVR-nr.
 - kontakte leverandører og indgå nye aftaler
 - Indgå aftale om finansiering af driften med banken
- Boet skal træffe beslutning, om hvad der skal ske med ejendommen/virksomheden
- Salg / udlodning til ægtefælle eller arving
 - Muligt at udlodde tilbage til dødsdagen

Landmandens beredskabsplan

- Landmandens overordnede strategi for landbruget
- Hvem landmanden ønsker skal overtage
- Praktiske forhold
 - Navne på resourcepersoner
 - Koder og bruger-id til diverse hjemmesider
 - Forretningsgange
 - Styr på aftaler
- Økonomisk beredskabsplan

Ved død

- Stor hjælp når driften skal fortsætte indtil boet kan udleveres fra Skifteretten
- Driften sker på "eget ansvar" for den midlertidige driftsleder
- Driftslederen / ægtefællen, der finansiere den midlertidige drift
 - Godt at kende til det forventede likviditetstræk
- Hensigtsmæssigt at det er den, som skal videreføre driften
 - Mulighed for at udlodde med dødsdagen som skæringsdag

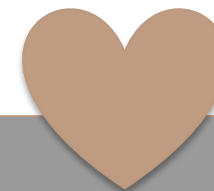
Ved alvorlig sygdom - fremtidsfuldmagt

- Ny ordning om Fremtidsfuldmagter pr. 1/9 2017

Enkelt og privatretligt alternativ til værgemål

- Du udpeger en eller flere fremtidige repræsentanter
 - Repræsentanterne er legitimeret til at varetage dine interesser indenfor de områder, som du har givet fuldmagt til – når fuldmagten er sat i kraft
- Oprettes digitalt og underskrives for notar
- Hviler inaktiv indtil den sættes i kraft af statsforvaltningen
 - Efter dokumentation for at du ikke længere selv kan varetage dine interesser

Hvem skal arve?

”Værdierne skal blive i gårdene og familien”
Mindst mulige skatter og afgifter

”Den nye generation skal have lyst og evner til at videredrive landbruget, men vi vil samtidig gerne undgå stor forskelsbehandling”

Peter:

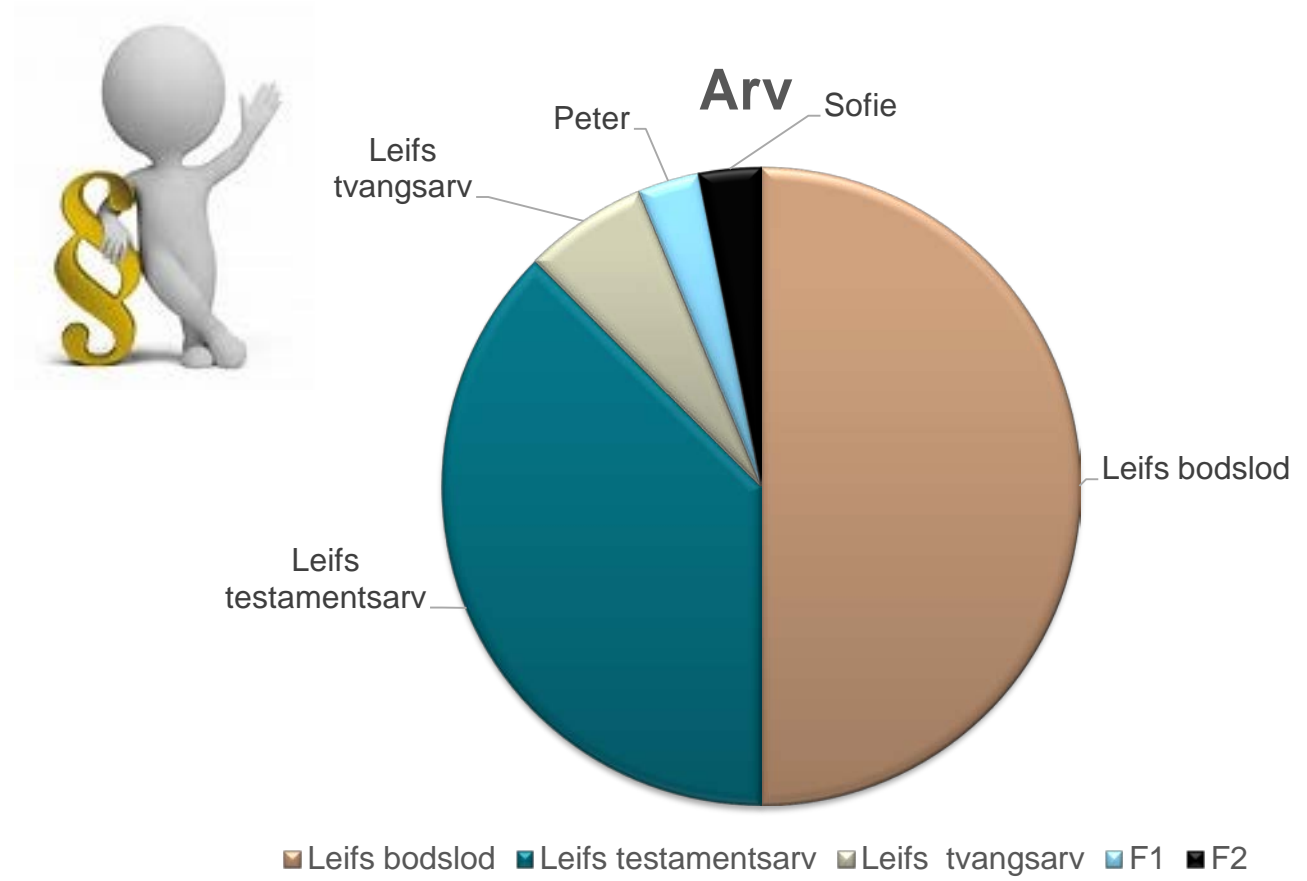
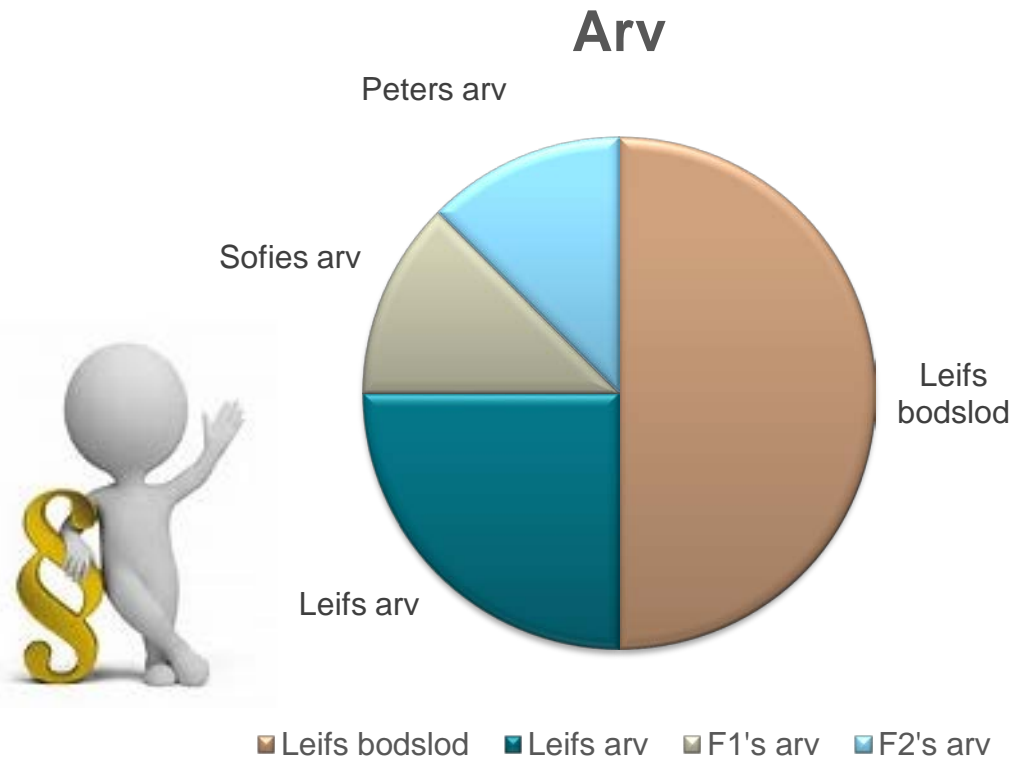
- Stuehuset på Ejendom 2
- Ingen jord og driftsbygninger.

Sofie:

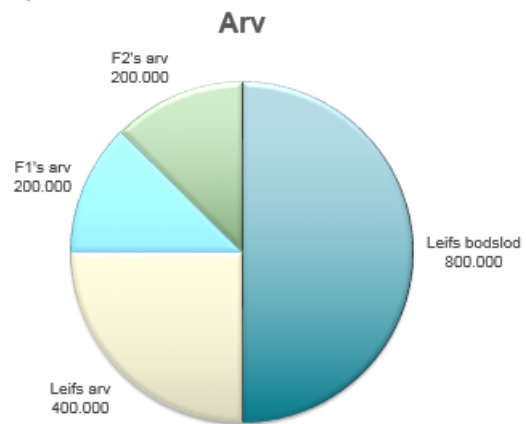
- Hovedejendommen, inkl. stuehus, jord mv.
- Jord og driftsbygninger fra Ejendom 2
- Øvrige virksomhedsaktiver (varelager, maskiner mv.)

Matcher loven ønskerne?

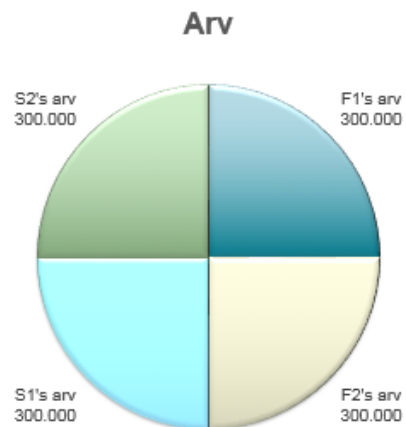

Hvem dør først?

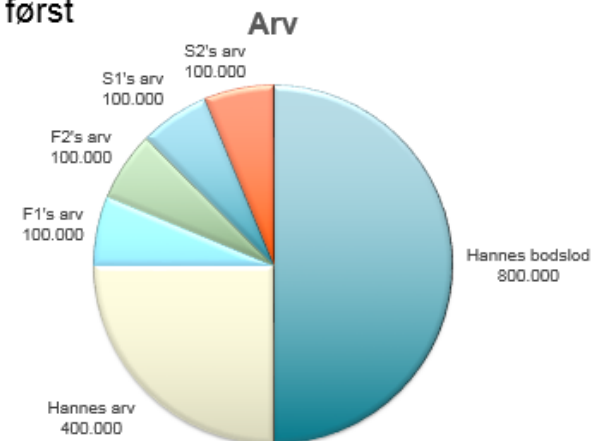
- Hanne dør først

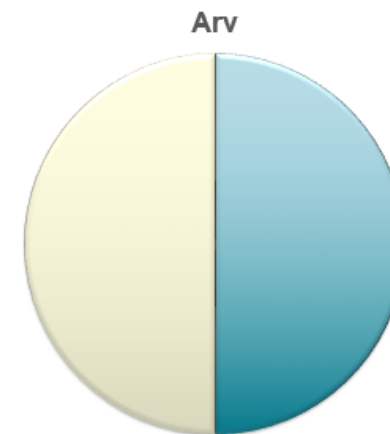
- Når Leif senere dør som længstlevende

- Leif dør først

- Når Hanne senere dør som længstlevende

Har du råd?

Hvad med pensionsopsparingen?

Godnat og sov godt...

Hvad sker der,
hvis
ægteskabet
går i stykker?

Hvordan
er du og
din
ægtefælle
stillet?

Hvem skal arve
og drive gården
og de stolte
traditioner
videre?

Det gode generationsskifte

- Planlæg generationsskifte i god tid
- Mindst 5 år inden forventet ejerskifte
 - Gerne før – det tager tid at gøre sig klar for både den ældre og den yngre generation
- Fordele
 - Nemmere at videreføre virksomheden, hvis uheldet er ude
 - Tid til at identificere udfordringer og behov for kompetencer
 - Tid til de familiemæssige overvejelser
 - Giver tryghed for medarbejder og samarbejdspartnere (også banken)

Agenda

Velkommen og intro til dagen
v/KHL

Barrierer for ejer- og generationsskifte
v/Tenna Holdorff Christiansen

Indlæg om generationsskifte og forbundet udfordringer hermed
v/lokal landmand

Eftermiddagskaffe

Alternative ejerformer og skatten
v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen

Pause

Praktisk erfaring og konflikter
v/KHL

Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte
v/Jane Karlskov Bille

Tak for i dag
v/KHL

Egen opsamling vedr. temadag om ejerskifte hos KHL – projekt Ejerskifte 2020

Deltagere:

42 deltagere i alt, som var en blanding mellem rådgivere fra KHL samt både unge og ældre landmænd.

Temaer:

Kl. 12.45 – 13.00	Velkommen og intro v/KHL
Kl. 13.00 – 13.45 (inkl. 15 min. dialog)	Barrierer for ejer- og generationsskifte v/Tenna Holdorff Christiansen
Kl. 13.45 – 14.15	Fortælling om et igangværende generationskifte v/lokal landmand
Kl. 14.15 – 14.30	Eftermiddagskaffe
Kl. 14.30 – 15.30 (inkl. 15 min. dialog)	Alternative ejerformer og skatten v/Morten Haahr Jensen og René Moody Nielsen
Kl. 15.30 – 15.45	Pause
Kl. 15.45 – 16.15	Praktisk erfaring og konflikter v/KHL
Kl. 16.15 – 17.00 (inkl. 15 min. dialog)	Den bløde del af et ejer- eller generationsskifte v/Jane Karlskov Bille
Kl. 17.00	Tak for i dag v/KHL

Mål med dagen:

SEGES deltager i temadagen for at hjælpe med at sætte fokus på ejer- og generationsskifte lokalt.

Opsamling:

Nedenfor følger korte udsagn, der illustrerer deltageres tilfredshed med indholdet af indlægget/dagen, herunder i hvor høj grad indlægget/dagen har bidraget positivt til deltageres viden om emnet?

- Der var stor lydhørhed, og deltagerne virkede interesserede i emnerne og ved præsentationen heraf.
- Deltagerne kunne genkende de præsenterede udfordringer og barrierer fra de problemstillinger, som de møder i deres daglige arbejde.
- Der blev under Tennas indlæg blandt andet spurgt ind til en udvikling af barrierer over generationer, ligesom der var en drøftelse af, om man skal have ægtefællen med til møderne og drøftelserne om generationsskiftet.
- Der blev under Morten og René's indlæg blandt andet spurgt en del ind til overdragelser under hensyntagen til de nye regler om nedsættelse af bo- og gaveafgiften, herunder bl.a. arbejdskrav, opdeling af virksomhed og den nye værdiansættelsesmulighed ved overdragelser (+/- 20%). Der blev endvidere spurgt ind til investorer og mulighed for at tage penge ud af et selskab.
- Der blev under Janes indlæg blandt andet spurgt ind til hvor hurtigt man kan få en skifteretsattest, hvordan man dokumenterer sygdomsforløb f.eks. demens i forbindelse med fremtidsfuldmagter, hvor hurtigt man skal i gang med generationsskifte og planlægning. Det blev endvidere drøftet, at begge parter i generationsskiftet skal have vilje og lyst.
- Afslutningsvist havde de deltagende landmænd følgende bemærkninger:
 - o Det var en udbytterig eftermiddag
 - o En appetitvækker og god inspiration
 - o Et hold havde været i gang i 10 år men havde fået ny inspiration

Nedenfor følger korte udsagn, der illustrerer deltagernes udbytte fra indlægget/dagen, herunder i hvor høj grad udbyttet giver anledning til nye overvejelser/ændret adfærd/inspiration/andet? i forhold til deltagernes ejer- og generationsskifter?

- En deltager gav udtryk for, at det havde været en fin gennemgang af forskellige modeller, der kan anvendes til ejer- og generationsskifte, og at udfordringerne ikke ligger i at finde modeller, der kan bruges, men at køber lykkes med at finde finansiering,
- Der blev givet udtryk for, at barrierer og udfordringer bunder i en problematik og kultur, som altid har været i landbrugserhvervet,
- Udsagn fra deltager: "Det er altid sjovere at udvikle end afvikle",
- Udsagn fra deltager: Ikke mange forældre presser sine børn til at overtage gården. Børnene skal virkelig brænde for at forældrene lader dem overtage".
- En deltager nævnte, at han havde haft god erfaring med at sende spørgsmål ud til landmand og hustru til besvarelse forud for et møde, så landmandsparrets individuelle besvarelser kunne bruges som udgangspunkt for mødet,
- Det blev fremhævet af en deltager, at det er vigtigt i en ejer- og generationsskifteproces at være selvkritisk som konsulent (om konsulent er den rigtige til opgaven),
- Der blev spurgt til, om det kunne være en mulighed at bruge pensionsmidler til at købe unoterede aktier for, for at hjælpe ejer- og generationsskifter på vej. Så kunne der købes mindre ejendomme, som evt. forpagtes ud.
- Udsagn fra deltager: "Det handler om at flytte tankegangen fra landmand til virksomhedsejer", hvilket yngre landmænd nok er mere tilbøjelige til.
- Selveje-tanken er kendetegnende for landmænd, men det behøver ikke være selveje i snæver forstand, hvilket viser sig, når man går landmænd på klingen,
- Udsagn fra deltager: "Der opleves udfordringer med, at der ikke er nogen pension, når der bliver regnet på det, og at der ikke er nogle købere,"
- Deltager nævner, at de i praksis gør det, at de bliver ved med at spørge, spørge og spørge, og griber fat i sidebemærkninger, indtil man som konsulent bliver mødt med bemærkningen, som også nævnes i præsentation af barrierer: "Jeg kan ikke holde ud og tænke på det, så derfor så udskyder jeg det."
- Deltagerne opsummerede, at det havde været en rigtig fin gennemgang hele vejen rundt, der dog gerne måtte have været suppleret med flere eksempler, så deltagerne kunne få mere "hands on".

14. november 2017

RHR